

Plygain Llwyndyrys

Cynhaliwyd y plygain cyntaf erioed yng Nghapel Llwyndyrys ddechrau Ionawr ac roedd yn llwyddiant ysgubol. Mae cangen Llwyndyrys o Ferched y Wawr wedi hen arfer trefnu gwasanaeth ar nos Fawrth gyntaf mis Ionawr i groesawu'r flwyddyn newydd. Eleni, penderfynwyd trefnu plygain ar y cyd efo swyddogion y capel.

Roedd yr adeilad bron yn llawn ar y noson gan i blygeinwyr o sawl cwr o'r penrhyn, yn bartïon, triawdau ac unigolion, ddod ynghyd naill ai i ganu'r hen garolau neu i fwynhau'r canu oedd, heb os, o safon arbennig. Cafwyd cyflwyniad ar lafar am wreiddiau gwerinol y garol 'Dawel Nos' hefyd ar ddechrau'r noson, ac englyn gan y Prifardd a'r Archdderwydd Myrddin ap Dafydd tua'r diwedd.

Bethan Jones Parry, Eleri Hughes ac Alwena Roberts fu'n trefnu ar ran

Merched y Wawr, a'r Parchedig Aled Davies agorodd a chau'r plygain.

'Roedd hi'n hyfryd gweld capel Llwyndyrys yn gyfforddus lawn ar gyfer ein plygain cyntaf,' meddai Aled. 'Cafwyd noson gofiadwy wrth weld rhai'n dod ymlaen, un ar ôl y llall, i gyflwyno'u heitemau mewn awyrgylch addolgar. Diolch i griw cangen Merched y Wawr Llwyndyrys am drefnu'r gwasanaeth, a gobeithio y bydd yn rhywbeth fydd yn digwydd yn flynyddol o hyn ymlaen.'

Gwnaed casgliad o oddeutu £120 a fydd yn cael ei rannu rhwng nifer o elusennau lleol. Bethan Jones Parry ydi Llywydd y gangen eleni ac roedd hithau wedi ei phlesio'n arw gan ymateb yr ardal i'r plygain cyntaf yma. 'Mi rydw inna fel Aled Davies yn gobeithio y bydd yna blygain arall y flwyddyn nesaf a phob blwyddyn wedyn am flynyddoedd i ddod,' ychwanegodd.

Gethin Engan Jones, Llangybi – yr ieuengaf o'r plygeinwyr – gyda Bethan Jones Parry, Llywydd MyW Llwyndyrys

Plygain Llwyndyrys

Mae'n Galan, ac mae'n golau – eto'n wan a'n tŷ'n oer, ond seiniau cân a gawn, cawn dân, cawn gau yr Wyl drwy'r hen garolau.
Myrddin ap Dafydd

Plygeiniau'r Gogledd-ddwyrain

Nos Sul, 14 Ionawr, noson yr Hen Galan, cynhaliwyd Plygain yr Wyddgrugym Methesda, yr olafo blygeiniau'r gogledd-ddwyrain am y tymor hwn. Calondid mawr ydy gweld y gefnogaeth i'r gwasanaeth traddodiadol Cymreig a Chymraeg iawn hwn yn tyfu pan fo cymaint o bethau eraill yn dirywio. Ai ei natur werinol ac unigryw sy'n tynnu? Mae'n dda dathlu traddodiad sy'n rhoi cymaint sylw i'r neges Gristnogol gyda'r Efengyl wrth ei ganol.

Er mai ym Maldwyn y maent gryfaf eto, bu cefnogaeth gan Gymry Cymraeg a dysgwyr i'r plygeiniau yma o'r cychwyn a thrysori mawr arnynt gan bobl yr ardal fel rhan o'n treftadaeth ninnau hefyd. Yma yn y gogledd-ddwyrain ar y ffin, fel ym Maldwyn, mae yna ymdeimlad cryf o warchod a dathlu'r hyn sy'n ein gwneud yn unigryw fel Cymry, a hynny rhag inni gael ein hysgubo ymaith gyda'r lli diwylliannol Seisnig sydd o'n cwmplas mor gryf.

Dechreuodd y tymor ar ddydd Nadolig gyda phlygain am saith y bore yn Soar, Nercwys. Mae'r plygain hwn bellach wedi cyrraedd ei 40 oed ar ôl ei ailsefydlu yn yr wythdegau gan bobl ifanc y capel ar ôl clywed am y plygain yn Nercwys yn nofel Daniel Owen, *Gwen Thomas*. Digwyddodd yr ail yn y Berthen, Licswm ar 7 Ionawr gyda chynulleidfa deilwng wedi dod i glywed y plygeinio. Dim ond ers y llynedd y mae plygain wedi ei gynnal yn y Berthen, un o eglwysi anghydfurfiol hynaf y sir. Ond mae traddodiad y plygain ym mhen uchaf sir y Fflint yn ymestyn yn ôl yn bell, a chael ei symud o gapel Lloc y Wesleaid, a gaewyd yn ddiweddar, fu hanes y plygain hwn a'i ailblannu yn y Berthen ar nos Sul gyda swper teilwng i ddilyn.

Cafwyd plygain yn yr Wyddgrug ers 2008 gyda chefnogaeth y Fenter Iaith ar y pryd, ond bellach mae'n sefyll ei dir ei hun o dan adain yr eglwys. Hyfryd oedd gweld yn y tri phlygain deuluoedd, a thair cenhedlaeth ambell waith, o'r ardal a chyffiniau'r gogledd-ddwyrain yn canu mawl. Clywyd myrdd o hen garolau, gan gynnwys un Edward Parry, Llansannan, a gyhoeddwyd yn *Cenn@d* yn ddiweddar. Ond cyflwyniad a fydd yn aros gyda mi fydd un Myron Lloyd o Ruthun a gyflwynodd 'Garol y Gair'. Dysgodd y garol ar gyfer y gystadleuaeth alaw werin yn Eisteddfod Genedlaethol Caerdydd 1960, lle

Parti Soar yn agor y plygain fore'r Nadolig

bu'n fuddugol – a rhyfeddod y Gair yn gnawd yn dal i swyno cenhedlaeth newydd.

Diolch i bawb am eu cyfraniadau a'u cefnogaeth i'r plygeiniau dros y Nadolig, a boed i'r traddodiad braf hwn ddwyn ffrwyth lawer wrth i bobl glywed yr alwad daer yn y carolau plygain i ddod at y ceidwad – 'fel yr wyt, i mofyn am y noddfa, fel yr wyt'.

Huw Powell-Davies

Plygain Rhos-y-Gad

Mae'n dda bod yr hen draddodiad Cymraeg o gynnal 'plygain' yn parhau i ddal sylw a chefnogaeth yn ein dyddiau ni. Mae yna gymaint o gyfoeth cerddorol a hefyd sylwedd efengylaidd yn y penillion sy'n cael eu canu.

Rydym wedi bod yn cynnal plygain yn Eglwys Unedig Rhos-y-Gad ers rhai blynyddoedd bellach, a braf oedd gweld y capel yn llawn, heb sêr wag. Braf hefyd oedd gweld yr amrywiaeth mewn oedran, gan gynnwys nifer yn eu harddegau, eu dauddegau, tridegau a phedwardegau. Gochelwn rhag mesur llwyddiant yn nhermau niferoedd yn unig, ond diolch am y rhai oedd wedi cael eu cyffwrdd yn y gwasanaeth.

Gweddïwn hefyd y bydd sylwedd neges y carolau – sy'n atseinio mor glir am gynnig a gobaith yr Efengyl – yn sail y bydd Duw yn ei defnyddio wrth i'w Air gael ei rannu a'i bregethu. Mae modd gwyllo'r plygain trwy ddilyn y ddolen yma:

<https://www.youtube.com/watch?v=nQXCTJ7aNPA>

Alun M. Thomas